

Voedselverlies, een grote uitdaging die Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw mee wil aanpakken

---

Voedselverlies, wat is dat?

Onder voedselverlies verstaan we voedsel dat voor de mens bestemd was, maar om verschillende oorzaken niet geconsumeerd werd. De cascade van waardebehoud opgemaakt door OVAM, geeft producenten een richtlijn om hun voedselverliezen volgens een hiërarchie een nieuwe bestemming te geven. Helaas wordt deze hiërarchie vaak niet opgevolgd en gaat nog consumeerbare voeding rechtstreeks naar dierenvoeding, energieopwekking of compostverwerking. Ongeveer een derde van het geproduceerde eetbare voedsel in de wereld wordt weggegooid of voor andere doeleinden gebruikt.

Voedselverlies treedt op **in alle stadia van de voedselketen**. Dit kan onder meer het gevolg zijn van overproductie, esthetische fouten, breukpaletten, ... Per jaar gaan er in Vlaanderen ongeveer twee miljoen ton voedsel verloren¹. Het meeste voedsel gaat verloren in de primaire sector en in de voedingsindustrie. Als Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw willen we net daar mee ingrijpen en tijdig voedselverliezen recupereren.

Waarom willen we hier iets aan doen?

Als Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw zijn we **diep verontwaardigd over de massale schaal waarop voedsel verloren gaat**. Dit terwijl steeds meer mensen rond moeten komen met een te beperkt inkomen om kwalitatieve voeding te kunnen aankopen. Ongeveer 1 op 7 personen leeft in armoede in een welvarend land als België.² Daarom kunnen we niet tolereren dat er op grote schaal voedsel verloren gaat en verzetten we ons fel tegen de massale overproductie en het voedselverlies dat hiermee gepaard gaat.

We ijveren ervoor dat de verschillende overheden hun verantwoordelijkheid opnemen om het probleem van de overproductie terug te dringen. Het sensibiliseren van de diverse actoren in de voedselketen, de consument inbegrepen, is hierbij een belangrijk instrument. Anderzijds ligt er ook een taak in het faciliteren van initiatieven die voedselverlies tegengaan. We zijn ervan overtuigd dat deze twee acties steeds aan elkaar gelinkt moeten zijn en met evenveel aandacht uitgevoerd moeten worden. Het voedselverlies bij de kern aanpakken heet dat!

Ondanks acties op verschillende niveaus in de voedselketen is voedselverlies onvermijdelijk. Daarom is het van belang dat deze voedselverliezen steeds conform de cascade van waardebehoud een nieuwe bestemming krijgen. Hierbij moet prioritair aandacht gaan naar het gebruik voor humane doeleinden. Dit kan via sociale kruideniers, solidaire buurtwinkels, sociale restaurants, ...

---

¹ Onderzoek vanuit OVAM en de Interdepartementale Werkgroep Voedselverlies naar de verliezen per niveau in de keten, "Voedsel in ketenperspectief", OVAM, 2012

² http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_aantal_armen.htm

Hoe kijkt Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw naar dit probleem?

Sociale kruideniers werken onder het motto 'Noodhulp onder protest'. Noodhulp kan voor ons niet bestaan zonder perspectief op structurele verandering in het kader van armoedebestrijding. Samen met mensen in armoede ijveren we voor een **menswaardig inkomen voor iedereen**, zodat deze vorm van hulpverlening kan ophouden te bestaan en sociale kruideniers en andere voedselhulpinitiatieven geen bestaansredenen meer hebben.

Vanuit ethisch oogpunt is het onze overtuiging dat mensen in armoede niet de oplossing zijn voor het probleem van voedselverlies. Mensen in armoede verdienen respect, moeten kunnen beschikken over **kwalitatieve voeding en keuzevrijheid** hebben in het aanbod. Sociale kruideniers hebben steeds prioritair aandacht voor een aanbod van gezonde voeding aan hun klanten. Voedingswaren die de vervaldatum overschrijden doorsluizen naar mensen in armoede is voor ons geen optie!

Hoe willen we hier iets aan doen?

Omdat we verantwoordig zijn over het massale voedselverlies werken we mee aan oplossingen om voedselverliezen te herwaarderen. We ijveren ervoor dat voedselverliezen **tijdig uit de voedselketen worden gehaald** door ze een nieuwe bestemming te geven of ze te verwerken tot nieuwe voedingswaren (vb. soepen, confituren).

Deze nieuwe activiteiten kunnen ook **sociale tewerkstellingskansen** scheppen voor vrijwilligers uit de doelgroep of voor andere personen met een langere afstand tot de arbeidsmarkt. Door tijdig in de keten in te grijpen is er voldoende tijd om verse waren die anders verloren zouden gaan (vb. als compost) nog te verdelen of tot nieuwe producten te verwerken. Ook breukpaletten of droge voeding met een esthetische fout kunnen op die manier een nieuwe bestemming krijgen.

Een emancipatorische benadering van armoedebestrijding

Een sociale kruidenier kan je vergelijken met een buurtwinkel. De sociale kruidenier richt zich echter tot een specifieke doelgroep, namelijk mensen met een beperkt inkomen. Daarom spreken we van een 'sociale' kruidenier. Sociale kruideniers spelen een **actieve rol in armoedebestrijding**. In de winkelruimte worden kwalitatieve basisproducten aangeboden (voeding, verzorgings- en huishoudproducten) met specifieke aandacht voor **gezonde en verse voeding** aan een lage prijs.

Gezonde voeding is moeilijker bereikbaar voor mensen met een beperkt inkomen. Kant-en-klare voeding met weinig voedingswaarde is vaak goedkoper dan verse en gezonde voeding. Sociale kruideniers willen de drempel naar gezonde voeding verlagen, want iedereen heeft het recht op toegang tot een gezond leven.

Naast het winkelgebeuren is er plaats voor ontmoeting en activiteiten zodat nieuwe sociale netwerken tot stand komen. Producten in de sociale kruidenier worden **steeds verkocht aan een lage prijs**. Als mensen betalen voor hun zelfgekozen producten heeft dit immers een positief effect op hun **eigenwaarde**. Klanten hebben respect voor de producten en het sterkt hun zelfstandigheid. Op die manier werken sociale kruideniers vanuit een emancipatorische visie.

Keuzevrijheid en vraaggericht werken is zowel voor de klant als voor de sociale kruidenier zelf belangrijk. Voor de klant vanuit een emancipatorische visie. Voor de sociale kruidenier omdat er vraaggericht kan gewerkt worden volgens de noden van de klanten en ze zelf keuzevrijheid hebben in de producten die ze afnemen. Producten worden aangekocht of verkregen op maat van elke sociale kruidenier waardoor voedselverlies op het niveau van de winkel vermeden wordt. We vragen daarom aan aanbieders van overschotten in de voedselketen om er begrip voor te hebben dat sociale kruideniers om die reden selectief zijn in hetgeen ze afnemen en in welke hoeveelheden.

Op weg naar een samenwerking met de voedingssector

Sociale kruideniers willen graag vlot en efficiënt samenwerken met verschillende actoren binnen de voedingssector. We willen daarnaast ook samenwerken met organisaties actief in het sociale werkveld (vb. voedselbanken, sociale restaurants, ...), met de publieke sector en commerciële partners (vb. voor de verkoop van herwerkte producten aan marktconforme prijzen). Via goede afspraken, snelle logistiek en 'kort op de bal spelen' kunnen we er samen toe bijdragen dat zoveel mogelijk onvermijdbare voedselverliezen toch nog eindigen als een lekker en gezond gerecht.

Dit kan een **win-win** betekenen voor alle partijen. De producent kan nog een bijdrage krijgen voor zijn product, afvalkosten vermijden of zich een 'groener' imago aanmeten (MVO). De klant kan een kwalitatief en gezond product kopen aan een lage prijs en het voedselverlies wordt gereduceerd. Daarnaast stijgt ook de algemene bewustwording rond voedselverliezen, waaruit preventieve acties kunnen groeien op elk niveau van de voedselketen.

Enkel voor mensen in armoede? Wij zeggen neen!

Voedseloverschotten, al dan niet herverwerkt, kunnen in de sociale kruidenier verkocht worden aan een lage prijs.³ Maar dezelfde producten zouden ook openbaar kunnen verkocht worden aan een marktconforme prijs. **Mensen in armoede mogen niet beschouwd worden als oplossing** voor het probleem van voedselverlies. Producten waarvan de 'ten minste houdbaar tot' datum wordt bereikt, kunnen bijvoorbeeld nog verkocht worden in een soort outlet voedingswinkel aan gereduceerde prijs. Het gaat dan om een winkel die **voor iedereen** toegankelijk is en waar arm en rijk elkaar kunnen ontmoeten. Het stigma 'armen zijn blij met de restjes' moet hiermee voorgoed verdwijnen.

---

³ Visie en missie Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw

Beleidsaanbevelingen

Verruimen van BTW vrijstelling

De BTW vrijstelling voor schenkingen van voedingswaren aan de voedselbanken is een belangrijke stap in de goede richting. Voedselbanken en lokale voedselbedelingen zullen terecht tevreden zijn. De sociale kruideniers vragen aan de overheid dat de begunstigde doelgroep niet beperkt wordt tot de erkende voedselbanken, maar zou uitgebreid worden naar organisaties die als voornaamste doelstelling hebben om mensen in armoede te helpen (voedselbanken, liefdadigheidsverenigingen en/of andere sociale organisaties).

Uitzonderingen toelaten op het 'gratis' verhaal

De sociale kruideniers stellen voor dat geschonken voedingswaren niet per se gratis ter beschikking moeten gesteld worden aan mensen in armoede, maar onder voorwaarden toe te laten dat een zeer lage prijs hiervoor gevraagd wordt. Dit is wenselijk vanuit het emancipatorisch bestrijden van kansarmoede want het versterkt het zelfbeeld van mensen in armoede. Keuzevrijheid en het versterken van eigenwaarde zijn immers belangrijke pijlers van de sociale kruideniers. De prijsvork zou objectief kunnen bepaald worden, bijvoorbeeld op basis van directe kosten verbonden aan het transport, de stockage en de verdeling van de voedingswaren.

Contactgegevens

Sociale Kruideniers Vlaanderen vzw
Rolwagenstraat 49
2018 Antwerpen
Tel. 03 226 13 93 of 0486 84 93 49
www.socialekruideniersvlaanderen.be
info@socialekruideniersvlaanderen.be

Contactgegevens voor regio Gent

Sociale Kruideniers Gent vzw
Blaisantvest 70
9000 Gent
Tel 09 261 55 80 of 0488 90 15 46
Contactpersoon: Nele De Wulf
Nele.de.wulf@samenlevingsopbouw.be
Facebook: <https://www.facebook.com/socialekruidenierpannestraat>